

Franckesche Stiftungen zu Halle

Memoria Theologorum Wirtembergensium Resuscitata, h.e. Biographia Præcipvorvm Virorum, qui à tempore Reformationis usque ad hanc nostram ætatem ...

Accessit Elenchus Scriptorum tum editorum, tum in Manuscriptis latentium cum
Supplementis atque Indicibus necessariis

Quibus Historia Ecclesiastica Wirtembergiæ Et Montispeligardi, Productis Diversorum
Theologorum Joh. Brentii, Val. Vannii, Martini Frechti, Ægidii Hunnii, Joh. Assumi, Andr.
Osiandri, &c. literis ...

Fischlin, Ludwig Melchior

Ulmæ, Anno M.DCC.X.

VD18 90845404

De Matthæo Aulbero & Reformatione Reutlingensi.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-216299

apud vos celebravi : sed non per omnia sacrificulorum more , impietate horrendâ , sacrificii scilicet oblatione pro vivis & defunctis , omisâ , idque propter vos à me factum est. Nam cum primum huc à vobis essem vocatus , in profundum idololatriæ vos immerfos reperi , ideò aliquid erat faciendum & ad vos in lacum descendi , ut vos educerem & libertatem paulatim erudiendo & non nihil etiam exemplo Apostoli ad tempus cedendo & simulando. Jam verò rectius ex verbo Dei à me estis instituti & horrendam missæ abominationem & Cœnæ Dominicæ profanationem intelligitis. Ideò ea & fugienda est & legitimè abroganda. vid. Heerbrandi Orat. de Brentio. l. cit. & Melch. Adami Vit. Theol. p. m. 210. conf. Seckendorff. Hist. Lutheran. Part. I. pag. 242.

Ad pag. 50.

De Matthæo Aulbero & Reformatione Reutlingensi.

§. 12.

Non mirari satis possumus , tam pauca de hoc Viro & Reformatione Reutlingæ , Civitatis Imperialis , reperiri in monumentis publicis , quæ religionis causâ prodire , cum tamen prima inter omnes Germaniæ superioris civitates Evangelii doctrinam suscepit , & luculentum specimen tum virtutis divinæ , quantopere in infirmioribus perficiatur , tum veritatis cœlestis , quid ea in hominum

minu
striff
dunu
burg
majo
quia
nov
bus
lud
Luc

Sed
quer
culu
majo
nam
tant
sum
sum
Mel
vit :
mun
star
mis
Aul
vit,
ritat

minum animis valeat, ediderit. Deprædicat Illustrissimus Seckendorffius quatuor Civitates Campodunum, Winshemium, Hailbrunnam & Weissenburgium, mediocrium omnes virium, quod tanto majori laude accefferint Noribergæ & Reutlingæ, quia generosius est, iis, qui in periculo versantur, novè accedere, quàm à veteribus amicis periclitantibus se non subtrahere ideoque (pergit ille) prius illud inauditum esse, existimavit aulicus ille apud Lucanum, qui dicebat:

Nulla fides unquam miseros elegit amicos.

Sed vis agnitæ veritatis & fidei Christianæ talia frequenter effecit miracula. (a) Jam verò si hoc miraculum est in periculo constitutis accedere, quantò majus erit, quod Reutlingenses Evangelii doctrinam, cum soli etiamnum essent & non Pontificis tantum, sed & ipsius Imperatoris indignationem summam in se concitassent, professi sunt. Quare summâ captus admiratione B. Lutherus, Philippum Melanchthonem regionis illius gnarum, interrogavit: Quæ, qualis, quanta esset ea civitas? Et quam munita, quod adeò firmiter in Evangelicâ fide perstaret, cum tamen tot tantisque hostibus potentissimis esset circumdata? Ideoque literis ad Matthæum Aulberum ipsamque Civitatem datis eos collaudavit, solatus est, & ad ulteriorem constantiam in veritate animos addidit. Fuit autem

MAT.

(a) *Seckend, Luther, Libr. II, p. m, 175.*

MATTHÆUS AULBERUS, suâ ætate præ-
 pter animi robur, eruditionem & meritum
 in propagandâ fide præstantiam nulli post B. Luth-
 erum secundus, cujus vita superius à nobis descripta
 ex Chronico Reutlingensium Manuscripto, rythmis
 vernaculis pro more superiorum Seculorum concin-
 nato & ab Excellentissimo Domino D. Pfaffio, Tu-
 bingenſis Academiæ Theologo & ornamento per-
 humaniter nobis communicato, pluribus venit sup-
 plenda. Blabyrensem ortu fuisse testatur Brunnius
 suo loco à nobis citatus, idem disertè tradit Crusius
 Annal. P. III. p. 503. Reutlingæ tamen vindicatur in
 Manuscripto modò memorato. Natus ibi perhibe-
 tur d. 4. Decembr. in Vigiliis S. Barbaræ An. 1495.
 eâdemque postmodum sepultus. Pater nomina-
 tur Jodocus, Aurifaber; Mater Anna Schellingeriâ;
 qui sejus parentes incendio Anno 1502. Reutlingæ
 oborto, quo 140. ædificia absumta fuere, omnem
 rei suæ jacturam fecere; ipseque adeò Matthæus,
 septem annorum puer, igne periisse credebatur;
 sed incolumis tandem repertus liberalium artium
 studio à parentibus adhibebatur, altero ex iis, patrè
 nimirum, paulò post orbatus. Halam Suevorum
 deinceps adiit; porrò Rotenburgum ad Tubarim &
 Argentoratum, ubi canendo & partem colligendo
 victum quæsit. Exactis 16. annis patriam repe-
 tit à Georgio Kellero in Collaboratorem Scholæ
 (Providores vulgò vocant) adscitus. Mox verò
 Tubingam reversus à Brassicano Seniore consimile
 officium in scholâ, & brevi post utramque lauream
 cum Professione Musices publicâ obtinuit. Ibi Phi-
 lippum Melancthonem, Grammaticam Græcam
 & Rhe-

& R
 Aul
 datio
 in Br
 giam
 mini
 mox
 publ
 egre
 inter
 redu
 num
 te ce
 Aca
 avid
 mun
 Mat
 tran
 Episc
 ferre
 nem
 thas
 gen
 Ann
 bem
 opp
 rum
 lustr
 Alii
 non
 Episc
 ther

& Rhetoricam cum Terentio docentem audivit, qui Aulbero stipendium à Senatu Reutlingensi commendatione suâ procuravit. Eo instructus Friburgum in Brisgoviâ se contulit, ubi Brockingerus Theologiam & Ulricus Zasius Jurisprudentiam, magnâ nominis sui famâ, tûm profitebatur. Creatus ibi mox Baccalaureus Biblicus Librum sententiarum publicè explanare jubetur; Quod cum aliquandiu egregiè præstitisset, formati Baccalaurei magno inter Pontificios charactere ornatur. Tubingam redux Anno 1517. ut Jacobum Lempum & Martinum Plantschium, Theologos non minus eâ ætate celebres, audiret, primos Lutheri libros, qui in Academiâ Tubingensi eo tempore divendi ceperant, avidè legit. Accidit autem ut Ecclesiastis ordinarii munus Reutlingæ sub id tempus vacaret. Itaque Matthæum Tubingâ evocat Senatus, qui ad impetrandam sacerdotii confirmationem Constantiam ad Episcopum, cujus Diœcesi suberat Civitas, se conferre necessum habuit, & simul trinam consecrationem accepit. Domum reversus, comitante Balthasare Käuffelino, Theologiæ Professore Tubingensi, contra Papismum intrepidè concionari cepit, Anno 1519. quo Ulricus Dux Wirtembergicus urbem armatâ manu occupaverat. Fuerunt tûm in oppido plusquam quadraginta Monachi discalceatorum Ordinis, quorum aliqui veritatis luminè collustrati abjecto cucullo aliud vitæ genus elegerunt; Alii Aulbero, tanquam Stephano, contra ire non non valentes discesserunt. Delata tamen est res ad Episcopum, qui Aulberum Constantiam sub anathematis pœnâ evocat. Sed admonitus ille clanculum

lum ab amicis : fore , ut captivus abduceretur , unde non posset redire ; non compareret. Fulmen igitur excommunicationis vibratur non in Matthæum solum , sed & in ipsam civitatem ab Episcopo & Pontifice , imò proscripio etiam à Cæsare Rothwilâ supervenit , adeò , ut trini banni formulæ uno eodemque die foribus Templi majoris publicè affigerentur. Perstat nihiloscius Reutlinga & Aulbero , qui quotidie sub ictu versabatur , perennem assistentiam pollicetur , qui Papæ falsas doctrinas indies cordatus detegit , tantâ quidem cum fiduciâ in Deum , ut Anno 1521. quo Lutherus Wormatiæ fidei suæ ratione egregiè redditâ proscripius fuit , conjugium inire non dubitaret. Duxit enim Claram Bajeriam , quâ cum 46. annos placidè vixit , septuaginta descendendum Pater , Avus Proavusque superstes. Exorto dein Anno 1525. rusticorum tumultu , mille rebellium civitatem quoque Reutlingensem , utpote jam antea proscriptam , in partes suas pertractari mœnibus appropinquabant. Sed masculè respondit eorum Legatis Aulberus : Evangelii libertatem armis non asserendam , quippe quæ in gaudio , pace & patientiâ Spiritus consistat , & Magistratui omninò deberi obsequium & honorem. Quo pacto non suos tantum cives , sed & reliquos in officio continuit , tametsi bellum rusticorum paulò post vehementius exarserit. Invaserat illâ tempestate Spiram contagio , quæ Cameram Imperialem Eßlingam secedere compulit. Vocatus eò in iudicium M. Aulberus , ut doctrinæ rationem redderet , quinquaginta civibus à Senatu ei adjunctis usque ad telonium Eßlingense comitatus compareret. Jubetur respon-

respon-
ejus e
integr
fiterur
S. Scri
culatu
tremq
cenari
negav
ut Por
strem
quien
fendit
rius r
fuert
Quor
omnia
perii i
sti &
supra
Chris
gentia
sus :
dimiss
stò er
Curiâ
interro
dus ac
dit ca
cum s
lumis
sus.

respondere ad 68. articulos, quos è concionibus ejus exceperant adversarii. Sustinet examen tribus integris diebus, & omnes è vestigio rotundè confitetur imperterritus. Cumque nullus eorum ex S. Scripturâ posset refutari à Monachis, tandem incusatur: Probrosè locutum esse de B. Virgine, matremque Dei per contemptum appellâsse lotricem mercenariam. Sanctis præterea illussisse. Verum hoc negavit & pernegavit Aulberus tantâ cum parrhesiâ, ut Pontificiæ Religionis homo in Confessu non possemus eum excusaverit ipse: Confessus est, inquiens coram nobis & intrepidè omnes articulos defendit è verbo Dei. Unde existimo eum hoc posterius non commississe. Quid si de cæteris articulis fuerit absolutus, etiam hic non condemnabit eum. Quomodo in hoc uno tergiversabitur, qui cætera omnia profitetur? Tandem à Principe quodam Imperii interrogatus: Num magnum esset inter Christi & Papæ indulgentias discrimen? respondit, uti supra P. I. memoravimus: Serenissime Princeps, Christi remissio purgat Conscientias, Papæ indulgentiæ verò crumenas. Subrisit universus confessus: Benè te gessisti, inquiens, vade in pace. Ita dimissus rediit ad suos, qui adhuc extra urbem præstò erant, gratias Deo agentes de reditu ejus. Cum Curiâ descenderet populus supplicium ejus expectans interrogabat euntem: Nunquid mox esset deducendus ad rogum? Cui incognitus ille: Imò, ait, cecidit causâ sententia jam lata est. Mox adierit ad locum supplicii. Atque sic per medicos transivit incolumis & Reutlingam gratulantibus cunctis est reversus. Paulò post Anabaptistæ ibi clanculum irrepserunt

(G)

runt

runt conventus privatos noctu agentes. His occulte Aulberus interfuit, & deprehensis eorum fraudibus collegas de omnibus reddit certiores, graviterque adeo contra sectarios istos è suggestu detonat, ut convicti atque confusi solum verterent. Sed & Zwinglius literis non unis Viro insidias struxit, quas prudenter declinavit, optimè quippe versatus in Lutheri scriptis. Tandem usque adeo crevit numerus Evangelicorum in urbe, ut non solum An. 1529. inter Protestantes nomen fuerint professi Reutlingenses, verum etiam hostibus undiquaque circumvallati Anno 1530. Augustanæ subscripserint Confessioni, æstimo quidem atque ordine ultimi, sed revera amore veritatis inter primos. Innexa dein Anno 1531. foederi Smalcaldico civitas, An. 1536. Concordiæ causâ Matthæum Aulberum cum Johanne Schradino (qui in Manuscripto semper appellatur Salomon duplici forsitan nomine) Witebergam in Saxoniâ ablegavit, qui non postremos egerunt. Unde sæpè gloriatus est Matthæus: Nunquam se cogitasse fore, ut in Saxoniâ coram Luthero concionaretur, uti tunc erat factum. Anno 1537. ad reformationem Ducatus Wirtembergici adhibitus colloquium cum cæteris Uraci habuit de Imaginibus, quas circa idem tempus ejecerunt cives permittente Senatu Reutlingensi; Nimio tamen & inconsulto fervore rem egisse, Manuscriptum non dissimulat. Confregerunt inter alias Imaginem crucifixi, immani proceritate, quæ vulgò dicebatur Igens ille Deus Reutlingæ *Der grosse Herr Gott zu Reutlingen.* Templum verò ad D. Leonhardum solo æquarunt. Reliquas ædes ad D. Petrum & Paulum & ad

& ad S
is leva
Temp
runt &
Anno
est inf
Reutli
Anno
mam
aus pe
proba
bus ul
cus, it
filiari
cio qu
phoro
byren
Collo
bratur
in Su
Spiritu
cando
Juven
comm
cerus
plici
tient
letha
cemb
natali
sius h
appel

& ad S. Nicolaum campanis evacuârunt, cippos ex
iis levatos ad canales aquarum applicarunt An. 1538.
Templum egregium in Cœmeterio funditus everte-
runt & elapso biennio Claustrum Discalceatorum,
Anno 1539. titulo Doctoris Theologiæ Matthæus
est insignitus in Academiâ Tubingensi, An. 1547.
Reutlinga delectos misit ad exercitum foederatorum.
Anno 1548. d. 25. Junii, Religionis Cæsareæ for-
mam recipere coacta Matthæum Aulberum hacte-
nus per 29. annos fidum Pastorem atque Interim ap-
probare detrectantem amisit, quem vicissim amba-
bus ulnis amplexus est Dux Wirtembergiæ Udalri-
cus, ita, ut Cathedralis Ecclesiæ Antistitem & Con-
siliarium Ecclesiasticum eum constitueret, cui officio
quindecim annis præfuit, etiam à Duce Christo-
phoro magni æstimatus & ad ultimum Insulâ Bla-
byrensi donatus Anno 1563. postquam An. 1557.
Colloquio Wormatiensi interfuisset cum aliis. Cele-
bratur in Manuscripto ut primus Theologorum, qui
in Sueviâ Evangelium prædicârunt, Vir Heroici
Spiritus, indefessæ industriæ, subacti iudicii, &
candoris eximii, qui cor in fronte & ore gesserit;
Juventuti per jucundissimam *συγκατάβασις* se ac-
commodans. In sermone festivus, honestus & sin-
cerus. Doloris, quem complures annos ex multi-
plici calamitate & certo morbi genere senserat, pa-
tientissimus. Mortem cum vitâ commutavit Ath-
letha Jesu Christi optimus Anno 1570. d. 2. De-
cembris ætatis 75. Ministerii 52. Conjugii 46. ipso
natali Barbaræ sacro humatus, Blabyræ, uti Cru-
sius habet, qui Virum reverendum & doctissimum
appellat & ejus Epitaphium in hospitalario Stuttgar-
diæ